

KARLSTADS KOMMUN
KARLSTADS-HAMMARÖ ÖVERFÖRMYNDARNÄMND

Information till anmälan om behov av god man eller förvaltare

Här följer information om godmanskap och förvaltarskap samt instruktion för hur du anmäler behov av god man eller förvaltare till överförmyndarnämnden. För att överförmyndarnämnden ska kunna utreda ärendet är det viktigt att korrekta handlingar kommer in.

Skyldighet att anmäla behov av ställföreträdare till överförmyndarnämnden

Följande ska enligt lag anmäla behov av god man eller förvaltare till överförmyndaren/överförmyndarnämnden:

- **Socialnämnden**
Enligt 5 kap 3 § Socialtjänstförordningen ska socialnämnden anmäla behov av god man eller förvaltare.
- **Kommunen**
Enligt 15 § Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska kommunen anmäla till överförmyndaren/överförmyndarnämnden när en person är i behov av god man eller förvaltare.
- **Verksamhetschefer inom hälso- och sjukvården**
Enligt 4 kap 3 § Hälso- och sjukvårdsförordningen ska verksamhetschefer meddela överförmyndaren/överförmyndarnämnden om det finns behov av god man eller förvaltare.

Vem kan få god man eller förvaltare?

I föräldrabalken 11 kap. 4 § anges att ”Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknande förhållande behöver hjälp med sina ekonomiska eller personliga angelägenheter ska godmanskap anordnas för honom eller henne, om det behövs. Godmanskapat kan omfatta både ekonomiska och personliga angelägenheter och det kan begränsas utifrån den enskildes behov. Om den enskilde kan antas få sitt hjälpbehov tillgodosett genom reglerna i 17 kap. om anhörigas behörighet att rättshandla i vissa fall, genom en framtidsfullmakt enligt lagen (2017:310) om framtidsfullmakter, genom insatser inom socialtjänsten eller på något annat mindre ingripande sätt, ska ett godmanskap inte anordnas. Ett beslut om att anordna godmanskap får inte meddelas utan den enskildes samtycke. Ett samtycke krävs dock inte om den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening hämtas in.”

Detta innebära att fyra rekvisit måste uppfyllas:

1. Det måste finnas en grund för godmanskap, dvs. antingen en sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande,
2. Hjälpbehovet måste vara kopplat till en nedsättning av förmågan (se p. 1) att klara sig själv,
3. Det måste finnas ett reellt behov, dvs. att den enskilde inte kan få hjälp på ett annat och mindre ingripande sätt, och
4. Hen måste lämna sitt samtycke. Kan inte samtycke lämnas ska det styrkas av ett läkarintyg och den enskildes närmaste anhöriga ges då möjlighet att yttra sig.

KARLSTADS KOMMUN
KARLSTADS-HAMMARÖ ÖVERFÖRMYNDARNÄMND

Vad innebär rekvisiten?

Sjukdom

För att en sjukdom ska kunna läggas till grund för ett godmanskap ska det röra sig om svåra sjukdomar som påverkar den enskildes förmåga att fatta beslut i egna angelägenheter, eller att kommunicera sina beslut till omvärlden. Exempel kan vara svåra demenssjukdomar eller sjukdomar som har lett till hjärnskador.

Psykisk störning

Om en person vårdas enligt LPT eller annars inom den psykiatriska slutenvården är det en stark indikation på att den psykiska störningen är av sådan art att den kan motivera ett godmanskap. Om en person anses som psykiskt funktionshindrad är det också en indikation på att störningen är sådan att den kan läggas till grund för ett godmanskap. Det ska röra sig om diagnostiserade psykiska sjukdomar. Krisreaktioner, ångest eller att den enskilde mår allmänt psykiskt dåligt, *är inte* tillräcklig grund för ett godmanskap.

Försvagat hälsotillstånd

Med försvagat hälsotillstånd avses i första hand allmän ålderdomssvaghet. Det kan också innefatta resttillstånd efter sjukdomar eller olyckor.

Liknande förhållande

Här menas sådana problem som kan anses likna någon av de ovan nämnda. Det kan handla om missbrukare och personer med olika funktionsnedsättningar. De problem som gör sig gällande måste dock, som ovan nämnts, ha en sådan styrka att de påverkar personens förmåga att fatta egna beslut eller meddela sina beslut till omvärlden. Om ett missbruk är så svårt att det innebär tvångsvård enligt LVM, så talar det för att det kan läggas som grund för ett godmanskap. Om en funktionsnedsättning är av det slaget att den enskilde ingår i den personkrets som kan få insatser enligt LSS kan det vara en indikation på att godmanskap kan anordnas. Spelmissbruk är inte grund för godmanskap (HR G 1875-11). Läs- skriv- och språksvårigheter kan aldrig i sig ligga till grund för ett godmanskap

Koppling mellan hjälpbehovet och grunden för godmanskap

Inte alla personer som har behov av hjälp kan få god man. Det ska finnas ett orsakssamband mellan grundproblematiken och behovet av hjälp.

Reellt behov

Om en person kan få sitt hjälpbehov tillfredsställt på ett mindre ingripande sätt än godmanskap behöver inte godmanskap anordnas. Exempel på mindre ingripande åtgärder kan vara utställande av fullmakt (ej när personen inte förstår vad saken gäller), betala räkningar via autogiro, förmedlingsmedel, hjälp av anhörig genom anhörigbehörighet (17 kap föräldrabalken).

Samtycke

För att ett godmanskap ska kunna anordnas krävs den enskildes samtycke. Kan hen inte lämna samtycke, läkarintyg ska styrka detta, inhämtas yttrande från närmaste anhöriga.

KARLSTADS KOMMUN
KARLSTADS-HAMMARÖ ÖVERFÖRMYNDARNÄMND

Vad är skillnaden mellan godmanskap och förvaltare?

Ett godmanskap är i grunden frivilligt till skillnad från ett förvaltare. För att tingsrätten ska kunna anordna ett förvaltare krävs ett läkarintyg, eller motsvarande utredning som visar att personen är ur stånd att vårda sig och/eller sin egendom.

En person som har god man förordnad för sig har sin fulla rättskapacitet kvar, det vill säga hen kan ingå vilka avtal hen vill och använda sina tillgångar på vilket sätt hen önskar. En person som har förvaltare förlorar sin rättskapacitet, dvs. hen kan inte ingå avtal eller handha sina pengar hur som helst. Det finns dock vissa undantag som t ex om huvudmannen får lön för eget arbete. Avtal som en person som har förvaltare ingår har ingen rättslig verkan.

Vad ingår i ett godmanskap/förvaltare?

Ett godmanskap eller förvaltare kan innefatta båda eller en av följande delar. Omfattningen ska inte vara mer omfattande än vad som behövs.

Ekonomiska angelägenheter

Ett uppdrag att ta hand om någons ekonomiska angelägenheter handlar bland annat om att gode mannen ska förvalta huvudmannens egendom. I praktiken innebär det att gode mannen ska sköta huvudmannens ekonomi, ta hand om inkomst och bidrag, betala räkningar, lämna fickpengar, förvalta kapital, värdehandlingar, fastigheter med mera. Gode mannen har ansvar för att egendomen är tryggt placerad och att den ger skälig avkastning. Gode mannen ska dessutom se till att huvudmannens egendom är tillfredsställande försäkrad. I detta uppdrag ingår även att se till att myndigheter och andra aktörer har rätt uppgifter för att till exempel kunna göra korrekta utbetalningar. Varje år ska gode mannen lämna en årsräkning över hur hen förvaltat huvudmannens egendom. Uppdraget omfattar även att ingå eller säga upp exempelvis hyresavtal, köpa eller sälja huvudmannens fastighet eller bostadsrätt samt bevaka huvudmannen rätt i dödsbo.

Personliga angelägenheter

I uppdraget att ta hand om någons personliga angelägenheter ska gode mannen sörja för huvudmannens person. Det innebär att bland annat se till att huvudmannen har ett lämpligt boende, hemtjänst och andra insatser som hen har rätt till. I uppdraget ingår även att hjälpa huvudmannen i sina kontakter med hälso- och sjukvården samt den sociala omsorgsverksamheten. Gode mannen förväntas intressebevaka huvudmannens personliga omständigheter och se till hans välbefinnande på ett generellt plan. I uppdraget kan det ingå att ansöka om olika bidrag och insatser, men även att hantera vissa avtal, överklaga beslut samt bestrida fakturor.

KARLSTADS KOMMUN
KARLSTADS-HAMMARÖ ÖVERFÖRMYNDARNÄMND

Vad kostar det att ha god man eller förvaltare och vem betalar?

En god man eller förvaltare har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter de haft för att utföra uppdraget. Överförmyndarnämnden fattar beslut om arvode och ersättning för kostnader. Arvodet utgår normalt årsvis.

Bedömning av hur mycket som ska utgå i arvode för ett uppdrag görs med utgångspunkt i den årsräkning och redogörelse för utfört uppdrag som lämnas in varje år och ärendets karaktär och omfattning. Som stöd för bedömningen används även SKL:s cirkulär 18:7 Förslag till ersättningsregler. Arvodensnivån utgår i procent av gällande prisbasbelopp för ekonomiska- respektive personliga angelägenheter. God man ersätts även för arbete som går utanför det normala men som ändå bedöms ingå i uppdraget. Exempel på detta är att bevaka huvudmannens rätt i dödsbo eller vid försäljning av fast egendom. Denna ersättning utgår i form av timarvode.

Ställföreträdaren har även rätt till ersättning för resor som gjorts i uppdraget med egen bil eller med kollektivtrafik. Ersättningen betalas ut med en ersättning på 18,50 kronor per mil eller för den faktiska kostnaden (mot uppvisande av kvitto) när det gäller resor med kollektivtrafik. Ersättning för övriga kostnader utgår i form av en schablon på 2 % av gällande prisbasbelopp. Har ställföreträdaren haft kostnader utöver detta ska *samtliga* kostnader redovisas med kvitton från första kronan.

Vem betalar och vad kostar det att ha ställföreträdare?

Har huvudmannen en beräknad inkomst som överstiger 2,65 prisbasbelopp eller tillgångar över 2 prisbasbelopp ska huvudmannen betala arvodet. I annat fall betalar kommunen. Undantag från huvudregeln kan göras om huvudmannen har höga vårdkostnader eller om huvudmannen bor i en fastighet hen äger. Det är endast den skattepliktiga inkomsten man tar hänsyn till vid beräkning av vem som betalar arvodet.

Varje arvode bedöms utifrån det enskilda fallet och det är svårt att förutsäga vad ett godmanskap eller förvaltarskap kostar och om huvudmannen ska betala eller inte. Men generellt ligger kostnaden på mellan 10 000–15 000 kr per år.

KARLSTADS KOMMUN
KARLSTADS-HAMMARÖ ÖVERFÖRMYNDARNÄMND

Vad ska en anmälan innehålla?

Enligt SKL:s Cirkulär 18:14 är Socialnämnden anmälningskyldiga. I frågor som rör god man, förvaltare samt vissa vårdnads- och förmynderskapsfrågor gäller följande:

Utredningen ska beskriva de ekonomiska förhållandena så som inkomster och utgifter, tillgångar och skulder. Vidare ska utredningen redovisa boendesituation, sjukdom, funktionshinder, social situation, släktingar, hur personen fungerar i sin vardag och på vilket sätt denne saknar förutsättningar att själv ta ansvar för sina angelägenheter. Det ska också framgå vad den enskilde behöver hjälp med.

Överförmyndarnämnden utreder huruvida huvudmannen uppfyller kriterierna för att för en god man eller förvaltare. Om det gäller ett otvistigt godmanskap (det vill säga om alla parter är överens) kan överförmyndarnämnden fatta beslut om godmanskap. Gäller det i stället ett tvistigt godmanskap eller ett förvaltarskap överlämnar överförmyndarnämnden ärendet till tingsrätten för beslut. För att en god man ska kunna förordnas krävs huvudmannens samtycke (vilket görs under punkt 8 i blanketten). Är huvudmannens tillstånd sådant att ett samtycke inte kan ges ska detta styrkas genom ett läkarintyg. Gäller anmälan behov av förvaltare ska anmälan styrkas med ett läkarintyg som visar att den enskilde är ur stånd att vårda sig och/eller sin egendom. Huvudmannens samtycke krävs inte när det gäller anordnande av förvaltarskap.

Socialnämndens anmälningskyldighet gäller även i de fall det inte går att få den enskildes samtycke eller läkarintyg. Utifrån anmälan svarar då överförmyndarnämnden för den fortsatta utredningen. Den enskilde själv eller socialnämnden kan föreslå att en viss person utses till god man eller förvaltare. Överförmyndarnämnden bedömer om hen är lämplig för uppdraget. Socialnämndens utredning ska inte vara mer omfattande än vad som behövs i det enskilda fallet.

Anmälan om behov av god man eller förvaltare skall innehålla följande dokument:

- Anmälan om behov av god man eller förvaltare (blankett)
- Läkarintyg, om anmälare erhållit detta från läkare (blankett finns på Socialstyrelsens hemsida). Annars uppgifter om vårdcentral och läkare

För beslut/överlämnande till tingsrätten kompletterar överförmyndarnämnden med:

- Åtagande från god man
- Huvudmannens samtycke till godmanskap/förslag på god man
- Eventuella yttranden från anhöriga
- Läkarintyg, om inte det bifogats anmälan
- Personbevis

Information om hur vi hanterar dina personuppgifter

De personuppgifter du lämnar till oss behöver vi för att utreda enskilda ärenden och utöva tillsyn över ställföreträdarskap. Vi hanterar dina uppgifter med stöd av gällande dataskyddslagstiftning och den lagliga grunden myndighetsutövning. Det är Karlstads-Hammarö överförmyndarnämnd som är personuppgiftsansvarig för uppgifterna. Vi har kvar dina uppgifter den tid som behövs för att vi ska kunna uppfylla våra skyldigheter. Mer information om hur vi hanterar dina uppgifter, vilka rättigheter du har och hur du kontaktar oss finns på vår webbplats karlstad.se/ personuppgifter samt karlstad.se/godman